

Zpráva o realizaci Regionálního akčního plánu pro střevli potoční (*Phoxinus phoxinus*) na Vysočině v roce 2023

Jana Matrková, AOPK ČR, RP Vysočina

V roce 2023 proběhlo ověření výskytu střevle a kontrola stavu některých lokalit s výskytem střevle, a to hlavně v reakci na sucho a nízké průtoky. Zároveň pokračovala péče o rybníček u Starých Hutí, který je ve správě AOPK a je významným biotopem střevle.

3.1. Péče o biotop

Včelnička a Huťský potok

Pracovníci AOPK ČR (zejm. Jiří Skála) průběžně prováděli kontroly a údržby na rybníčku u Starých Hutí, který je klíčovým biotopem střevle v tomto povodí. Část lesních porostů v okolí rybníčka podlehl v dubnu 2023 větrné kalamitě. Vývraty a kořenové valy tyto zcela zdevastovaly rozdělovací objekt i náhon, propojení rybníčka s potokem tak bylo na několik měsíců přerušeno. Po dohodě s vlastníkem pozemků (LČR) a za jeho pomoci byl po odklizení kalamity v průběhu července 2023 náhon i rozdělovací objekt obnoven.

V říjnu 2023 provedli pracovníci RP výlov rybníčka – jako obvykle byl rybník spuštěn a v ponechané laguně byli vychytáni predátoři drobných ryb – pstruzi (celkem 5 ks o délce 25-35 cm). Zároveň probíhal sběr střevlí a slunek uvízlých v bahně a v porostu parožnatek, který zakrýval většinu plochy dna. Po slovení pstruhů byl rybníček opět napuštěn. Populace slunky byla srovnatelná s předchozím výlovem v r. 2020 (odhad 1-2 tis. jedinců včetně potěru). Početnost střevle však byla nižší (nižší stovky jedinců), bohužel také zcela chyběly dvě nejmladší generace – přítomny byly jen ryby tříleté a starší. Střevle se tedy dva roky nevytřely, což je u takto krátkověké rybky alarmující. Příčinou absence rozmnožování střevle mohou být potíže s náhonem (r. 2022 v době tření kvůli netěsnostem vyschl, r. 2023 byl v době tření zničen kalamitou), dále kumulace bahna v rybníčku a zarůstání parožnatkami.

Koncem roku 2023 proto RP začalo s přípravou opravy rybníčka (odbahnění, oprava bezpečnostního přelivu.)

Obr. 4: Rybníček u Starých Hutí: náhon do rybníčka byl při dubnové kalamitě zničen. Foto J. Skála, 26. května 2023

Obr. 5: Rybníček u Starých Hutí: obnovený náhon do rybníčka. Foto J. Skála, 1. srpna 2023

Obr. 6: Rybníček u Starých Hutí: obnovený náhon do rybníčka. Foto J. Skála, 1. srpna 2023

Obr. 7: Rybníček u Starých Hutí: sběr střevlí a slunek z bahna a parožnatek. Foto J. Matrková, 26. října 2023

3.2. Péče o druh

Nebyla v roce 2023 realizována.

3.3. Monitoring

1. Ranský potok

Ranský potok v roce 2023 opět vyschl. Při kontrole 12. 7. 2023 bylo koryto suché, střevle však přežívaly v izolované tůni pod cestou k Pobočnému rybníku (odchycena 1 samice; V. Hlaváč). Kvůli

vyschnutí toku provedl na podzim 6. 9. 2023 další kontrolu Josef Havelka. Ten střevli zjistil jak na samotném Ranském potoce (ve stejném místě, jako Václav Hlaváč), tak na jeho levostranném přítoku u Nového Ranska (na hranici lesního porostu). Střevle tedy na Ranském potoce vyschnutí (opět) přežila. Pro připomenutí – Ranský potok vyschnul i v létě 2022.

Obr. 1: Suché koryto Ranského potoka, 12. 7. 2023. Foto V. Hlaváč

Obr. 2: Suché koryto Ranského potoka, 12. 7. 2023. Foto V. Hlaváč

2. Sázava - přítoky

2.1 Poděšínský potok

V roce 2021 a 2022 jsme věnovali pozornost populaci střevle na Poděšínském potoce. Na horním úseku v pramenné části toku však zatím průzkum výskytu střevlí proveden nebyl. V roce 2023 v rámci průzkumu obojživelníků na tůních „Hastrman“ na horním toku Poděšínského potoka (pod silnicí Janovice – Rudolec) proběhl také průzkum do živochytných pastí. Do těchto pastí by se mohla chytit i

střevle. Střevle však v tůních potvrzena nebyla. Protože tůně s tokem komunikují, je pravděpodobné, že se na horním toku Poděšinského potoka nevyskytují, alespoň ne v silné populaci.

2.2 Mlýnský/Losenický potok

V říjnu 2023 proběhl průzkum ryb elektrickým agregátem na Mlýnském/Losenickém potoce u jezu u sádek ve Velké Losenici (AOPK ČR, J. Havelka, J. Hejtmánková, K. Mokrý). Střevle zde nebyla zjištěna, stejně jako v březnu 2022. To odpovídá údajům z r. 2021 o jejím diskontinuálním výskytu na tomto toku.

2.3 Břevnický potok

V rámci monitoringu EVL (P. Vlach, D. Fischer) byl v r. 2023 proveden ichtyologický průzkum elektrickým agregátem na třech profilech Břevnického potoka. Při minulém průzkumu r. 2022 byla střevle zjištěna na spodním profilu nad ústím potoka do Sázavy, a to pouze 1 ks. V novějším průzkumu však byla poloha nejnižšího profilu poněkud změněna a je možné, že jej od původního místa zjištění střevle dělí migrační bariéra.

3. Staviště

V roce 2023 proběhl v EVL Staviště ichtyologický průzkum na třech profilech (P. Vlach, D. Fischer). Střevle byla potvrzena v nízkých počtech (1-11 jedinců na jeden odlov) na dvou profilech, u Mělkovic a ve středním úseku. Na profilu na horním toku u Lhotky střevle tímto průzkumem potvrzena nebyla. V červenci 2023 však zjistila Petra Doležalová v Kuncově tůni u Lhotky 8 jedinců střevle. Tůň byla vytvořena jakou součástí kompenzačního opatření přímo na břehu Staviště, nad obcí Lhotka. Vznikla na podzim roku 2022. Střevle se tedy vyskytuje i na horním toku Staviště a navíc tůň osídlily během několika měsíců po vytvoření.

Obr. 3: Tůň na břehu Staviště u obce Lhotka, v níž byly zjištěny střevle záhy po vytvoření. Foto P. Doležalová, 27. července 2023

4. Bobrůvka (Loučka)

V roce 2023 proběhl externí ichtyologický průzkum EVL Bobrůvka (P. Vlach, D. Fischer), která se nachází za hranicí Kraje Vysočina, a plynule zde navazuje výskyt střevle. Střevle zde byla zjištěna na všech třech zkoumaných profilech v nízkých početnostech (3-17 ks na profil a odlov). Jeden z lovných profilů ležel v Kraji Vysočina a jeden na jeho hranici. Nejpočetnější byl výskyt střevle na horním profilu Moravské Pavlovice.

5. Martinický potok

V rámci průzkum ryb v EVL Martinický potok (Vlach P, Fischer D. 2023) byla střeve potvrzena pouze na profilu u Jiříček (početnost desítky ex). V souladu s předchozími zjištěními potvrzena pouze v úseku pod Martinickým rybníkem. Na profilu Jankovský mlýn, kde byl v r. 2022 zjištěn jeden jedinec, nebyla v r. 2023 střeve potvrzena vůbec. Zdá se tedy, že špatný stav populace na potoce trvá.

6. Chlumský potok u Chlumu + 7. Sázavka pod Leštinou

V reakci na vyschnutí Ranského potoka byly tyto toky kontrolovány dne 3. srpna 2023. Průtok v obou tocích byl tou dobou zachován, je tedy pravděpodobné, že v r. 2023 nevyschly.